

факторинга и лизинга, проведена оцeнка преимуществ их применения, установлено важность привлечения заемных средств на перезагрузку украинского винодельческого бизнеса.

Ключевые слова: *винодельческие предприятия, производственный потенциал, технологические ресурсы, лизинг.*

SUMMARY

Kravchuk A.O., Hnatyeva T.M., Davydyuk O.O. Problems and reproduction production potential of the wine-making enterprise in modern conditions

In the article the fact of deterioration of fixed assets wineries Ukraine, including Odessa region, proved the importance of technical and technological renewal of the production process to obtain highly competitive wine products offered in forming financial debt portfolio at solving the problems fixed assets by credit, factoring and leasing evaluated the benefits of their use, set the importance of borrowing to restart Ukraine yinskoho wine business.

Keywords: *wineries, production capacity, technological resources and leasing.*

УДК 657.22(075)

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В БІЗНЕС-СУБ'ЄКТАХ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

І.О. Крюкова, С.С. Стоянова-Коваль

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса

Анотація. *Розглянуто поняття організації обліку, як комплексної системи, що включає внутрішній порядок ведення бухгалтерського обліку, з метою забезпечення користувачів інформацією, яка необхідна для прийняття управлінських рішень. Запропоновано удосконалити процес організації обліку на*

підприємствах шляхом впровадження маркетингового аудиту. Обґрунтовано інноваційну діяльність організації облікової системи, як сукупність методів аналітичної обробки інформації розробки внутрішніх організаційних регламентів ведення обліку, що наразі сприятиме створенню належного обліково-інформаційного забезпечення для потреб менеджменту..

***Ключові слова:** організація обліку; функції обліку; маркетинговий аудит; соціальна відповідальність бізнесу; агроформування.*

Вступ. Успішна реалізація євроінтеграційного вектору розвитку України та становлення в якості рівноправного партнера у світовому просторі економічних зв'язків потребує певного переформатування системи організації вітчизняного обліку. Задля підвищення рівня прозорості, надійності та повноти фінансової звітності, зростання довіри з боку іноземних інвесторів та іноземних стейкхолдерів система організації облікової роботи вітчизняних аграрних бізнес-суб'єктів має бути переформатована з врахуванням уніфікації домінуючих положень і принципів національної системи організації обліку до європейських стандартів інформаційно-аналітичної, консалтингової та аудиторської підтримки агроменеджменту.

Такий стратегічний підхід передбачає доповнення традиційної системи організації обліку національних аграрних формувань елементами, які на сучасному етапі розвитку постають ключовими інструментами підвищення результативності управління в коротко- та довгостроковій перспективі. Серед таких елементів системи організації обліку, які мають органічно доповнювати діючий механізм спостереження, збору, фіксації, відображення та зберігання фактів господарських операцій, найважливішими є: організація обліку інформації про маркетингову діяльність, інноваційну активність та соціальну відповідальність аграрних формувань. Імплементация цих елементів у систему обліку бізнес-суб'єкта акумулює та надає дані для розробки своєчасних і ефективних управлінських рішень у спектрі підвищення рівня ефективності аграрного виробництва.

Аналіз останніх досліджень. Вирішення актуальних проблемпошуку і обґрунтування напрямів удосконалення організації бухгалтерського обліку бізнес-суб'єктів аграрного сектору є спектром наукових досліджень відомих вітчизняних і зарубіжних вчених, вагомий вклад серед яких зробили: М. П. Баришніков, П. С. Безруких, М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, С.В. Івахненко, Г. Г. Кірейцев, В. В. Ковальов, М. М. Коцупатрий, М. В. Кужельний, О. Д. Ларионов, В. Ф. Палій, М. С. Пушкар, М. Л. Пятов, В. В. Сопко, Я. В. Соколов, Л. З. Шнейдман й ряд інших авторів. Наукові праці цих вчених формують потужний базис теоретичної, методичної і практичної площини вирішення важливих завдань удосконалення ключових положень діючої системи обліку агроформувань.

Незважаючи на ґрунтовні напрацювання науковців у спектрі даної проблематики високий рівень динамічності середовища функціонування аграрних підприємств, необхідність підвищення рівня повноти, достовірності, прозорості і доступності інформації про розвиток аграрного сектора потребують подальших наукових розробок у напрямі удосконалення діючої системи обліку бізнес-суб'єктів та її багатофункціональної підтримки.

Метою дослідження є розробка рекомендацій з удосконалення процесу організації обліку на підприємствах, доповнення звітності про стан соціальної відповідальності аграрних формувань шляхом розробки внутрішніх організаційних регламентів ведення обліку, що сприятиме створенню належного обліково-інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень, відображення у звітності витрат на маркетингову діяльність, уточнення методики калькулювання собівартості інноваційного продукту в аграрному виробництві.

Результати досліджень. Управління підприємством доцільно розглядати як процес, тому що робота для досягнення мети — це не одноразова дія, а серія безперервних взаємопов'язаних дій. Ці дії дуже важливі для успіху організації. Їх називають управлінськими функціями. Кожна управлінська функція також є процесом, оскільки складається із серії взаємопов'язаних дій. Процес

управління — це загальна сума всіх функцій, провідну роль в якій відіграє облік — як складова функції інформування, що спрямована на отримання інформації про процес роботи підприємства. Наразі, питанням організації обліку та його удосконаленню відводять велике значення, як науковці, так і практики.

В.В. Сопко в своїх працях зазначає, що сутність організації обліку в широкому розумінні "... полягає у цілеспрямованому впорядкуванні і удосконаленні механізму, структури і процесів обліку", а в вузькому розуміння це — "упорядкування частини вузлів (елементів) системи", тому "організація бухгалтерського обліку" може означати або "організацію їх як систем", або "організацію їх функціонування (управління ними) у часі та просторі" [1, с. 7].

Низка вчених-економістів на чолі з професором Ф.Ф. Бутенцем, зазначають, що "Організація бухгалтерського обліку — це цілеспрямована діяльність керівників підприємства по створенню, постійному впорядкуванню та вдосконаленню системи бухгалтерського обліку з метою забезпечення інформацією внутрішніх і зовнішніх користувачів" [2, с. 41].

С.В. Івахненко запропонував згрупувати визначення поняття "організація обліку" наступним чином:

- організації бухгалтерського обліку як побудови системи обліку,
- організації бухгалтерського обліку як системний підхід до організації обліку як важливої функції управління,
- організації обліку як управління обліковим персоналом [3, с. 115].

Систематизація методичних підходів науковців показала - більшість вчених мають спільну думку, що система організації обліку підприємства не обмежується рамками збору та надання облікової інформації для управлінського процесу. Пархоменко О.В. до складу цієї системи як невід'ємний елемент відносить аудит [4].

Кірейцев Г.Г. до складу організації облікової системи додає сукупність методів аналітичної обробки інформації та персонал, що виконує аналітичні

завдання [5]. Інші вчені систему організації обліку пропонують доповнити організаційним, методичним, технічним та програмним забезпеченням.

Динамічні зміни внутрішнього та зовнішнього ринкового середовища діяльності аграрних формувань висувають нові вимоги до системи організації облікової роботи системи управління. За умов активного аграрного ринку одним з головних завдань організації обліку постає надання оперативної та достовірної аналітичної інформації про основні елементи ринкового оточення. Вирішення цього завдання можливе за рахунок доповнення організації обліку таким елементом, як аудит маркетингу. В розрізі складових маркетингового середовища функціонування аграрних формувань система маркетингового аудиту спрямована на проведення поглибленої аналітичної оцінки у розрізі основних напрямів: аудит макросередовища, аудит мікросередовища, аудит організації маркетингу на підприємстві.

Імплементация маркетингового аудиту, як елементу системи організації обліку в агроформуванні, дозволяє доповнити основні функції обліку у спектрі нового елементу та представити їх у наступній компліментарності:

1) інформаційна – надання своєчасної, повної та достовірної інформації, яка необхідна керівництву аграрних формувань для вирішення головних завдань маркетингової діяльності та задоволення потреб у інформаційних потоках зовнішніх і внутрішніх користувачів;

2) облікова – повне та неупереджене відображення всіх аспектів маркетингової діяльності та функціонально пов'язаних з нею господарських операцій у первинній та консолідованій звітності аграрних бізнес-структур;

3) контрольна – перевірка правильності ведення господарської діяльності та реєстрації її фактів у первинних та зведених інформаційно-облікових носіях;

4) аналітична – всебічна та комплексна аналітична оцінка всіх аспектів маркетингової діяльності підприємства на основі використання повної та неупередженої облікової інформації;

5) прогнозна – визначення перспектив розвитку та потенційних можливостей функціонування аграрного формування в певному сегменті аграрного ринку;

б) стратегічна – розробка та реалізація ефективної маркетингової стратегії розвитку аграрних формувань;

7) превентивна – надання повної та своєчасної інформації про стан зовнішнього та внутрішнього маркетингового середовища, що є необхідною передумовою для прийняття комплексу заходів, які носять превентивний характер та формують захисний механізм сільськогосподарських підприємств від реальних або латентних ризиків і загроз аграрного ринку.

Перспективним напрямом удосконалення організації обліку бізнес-суб'єктів аграрного сектору є врахування площини інноваційної діяльності. Головні проблеми сучасного обліку у спектрі відображення результатів такої діяльності полягають в обмеженому характері і змісті фінансової звітності аграрних підприємств, в якій практично відсутня інформація щодо розміру та структури витрат на інноваційний продукт (представлені, переважно, у розрізі капітальних інвестицій) та досягнутого ефекту від їх понесення. Це, в свою чергу, значно ускладнює процес розробки та оцінки ефективності галузевих програм інноваційного розвитку сільського господарства.

Значною проблемою також є відсутність деталізації обліку витрат і доходів від інноваційних перетворень на рахунках бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств (окрім цільового специфічного рахунку 15 «Капітальні інвестиції» та субрахунку 941 «Витрати на дослідження і розробки»). Проблемою обліку залишається й складність і неузгодженість методик оцінки витрат на інноваційну діяльність з огляду на специфіку розвитку сільського господарства, зокрема, тваринницької галузі, яка передбачає тривалий термін окупності інвестицій, облік і аналітична оцінка яких має ґрунтуватись на вимірі майбутніх грошових потоків [6].

У зв'язку з цим, в якості ключових напрямів подальшого удосконалення організації обліку сільгоспідприємств можна відмітити наступні: 1)

розширення єдиної системи обліку і фінансової звітності підприємств аграрної сфери виробництва, яка має містити сукупність показників розміру, структури витрат на інноваційну діяльність, що дозволить сформувати інформаційну базу для визначення рівня інноваційної активності аграрних формувань та включити дану статистичну інформацію у єдиний реєстр бази даних Державної служби статистики України; 2) удосконалення діючої методики відображення витрат і результатів інноваційної діяльності аграрних формувань у системі первинного, синтетичного і аналітичного обліку, а також у кінцевій фінансовій звітності підприємств; удосконалення методики віднесення витрат на інновації на об'єкт обліку; 3) підвищення ступеня прозорості, доступності і оперативності інформації про сучасний стан розвитку інноваційної діяльності у даній галузі, що формує сприятливі передумови для розробки програм середньо- та довгострокового розвитку аграрного сектору та підвищення ступеня його інвестиційної привабливості.

Одним з інноваційних інструментів оцінки своїх зовнішньо ринкових і внутрішньо фірмових позицій для аграрних формувань є аудит соціальної відповідальності бізнесу, інформація для якого має накопичуватись і зберігатись у системі бухгалтерського обліку.

Аудит соціальної відповідальності бізнесу (організації, установи) проявляється як один з ключових елементів механізму взаємодії господарюючого суб'єкта із зовнішнім і внутрішнім середовищем [7, с. 64]. Професійні аудиторські фірми соціальний аудит розглядають у призмі програми SMETA (Sedex Member Ethical Audit) через чотири основних напрямки: охорона праці та виробнича безпека, відношення до навколишнього середовища, імідж компанії на ринку.

Зважаючи на специфіку та багатофункціональний характер діяльності аграрних формувань, ключовими об'єктами аудиту соціальної відповідальності мають стати:

- 1) аудит соціальної відповідальності перед партнерами сільськогосподарських підприємств (постачальники, підрядники, консалтингові фірми, кадрові агентства тощо);
- 2) аудит соціальної відповідальності перед інвесторами та кредиторами;
- 3) аудит відповідальності аграрних формувань перед державними органами як суб'єкт «відкритої» та «прозорої» національної економіки;
- 4) аудит відповідальності перед покупцями та посередниками;
- 5) аудит відповідальності перед споживачами за виробництво якісної, екологічної та безпечної сільськогосподарської сировини і продуктів харчування;
- 6) аудит соціальної відповідальності перед персоналом підприємства;
- 7) аудит соціальної відповідальності перед громадами сільських територій;
- 8) аудит соціальної відповідальності перед суспільством за збереження навколишнього середовища.

Сьогодні стандарти соціальної відповідальності покладаються в основу складення і подання звітності з соціальних питань. В Україні фінансова звітність, яка містить окремі аспекти соціальної відповідальності аграрних підприємств, зводиться до ф. 2 річного звіту (де відображаються елементи витрат, в т.ч. й на оплату праці та соціальне забезпечення), ф. 50 с.-г. в частині суми витрат на виробництво за статтями, ф. 3-ПВ, 6-ПВ. Разом з тим, ці форми статистичної звітності несуть вкрай обмежену інформацію про рівень соціальної відповідальності підприємств в частині роботи з найманим персоналом. Поза увагою звітності при цьому залишаються інші площини соціальної відповідальності суб'єктів аграрного бізнесу - відносини із контрагентами ринку, територіальними громадами, окремими суспільними організаціями, суспільством в цілому, в частині екологічної безпеки тощо. У зв'язку з цим, слушною є пропозиція вітчизняних науковців, які пропонують доповнити ф. № 2 «Звіт про фінансові результати» додатковою статтею

«соціальні витрати», що дасть можливість здійснення більш поглибленого аудиту соціальної відповідальності компаній [8,9].

Основними перевагами, які забезпечує імплементація в управлінську діяльність та систему обліку стандартів соціальної відповідальності для вітчизняного аграрного бізнесу, є:

- максимізація вхідних грошових потоків бізнес-суб'єктів сфери АПВ (за рахунок приросту інвестицій, покращення іміджу та виробництва якісної і безпечної продукції);
- зростання вартості інтелектуального капіталу агропідприємств;
- підвищення ступеня прозорості компаній на ринку, зростання ступеня прихильності споживачів та довіри з боку партнерів, в. т.ч. й іноземних;
- відродження соціальної інфраструктури села, що є запорукою залучення молодих кадрів та підвищення рівня інвестиційної привабливості сільських територій;
- забезпечення безпеки розвитку та відродження сільських територій;
- формування передумов для формування механізму стратегічного управління аграрним бізнесом на засадах соціальної відповідальності.

Включення соціальної відповідальності як елементу у цілісну систему бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств носить цілком добровільний характер, але усталення такої практики формує передумови відкритості для інвесторів, нарощуванню ринкових сегментів покупців і споживачів продукції компанії, може стати мотивуючою основою для активізації участі аграрних бізнес-суб'єктів у реалізації проектів соціальної спрямованості та вирішення складних проблем розвитку сільських територій.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Набуття Україною статусу рівноправного партнера у системі європейських економічних відносин потребує реалізації комплексу заходів, орієнтованих на всебічне задоволення потреб користувачів корисної фінансової звітності у максимально повній інформації про характер і результати діяльності підприємства. Перспективними напрямками вирішення цього завдання є удосконалення організації обліку

бізнес-суб'єктів аграрного сектору у напрямках: доповнення предмету і методики обліку в частині удосконалення методичних засад обліку і відображення у звітності витрат на маркетингову діяльність, уточнення методики калькулювання собівартості інноваційного продукту в аграрному виробництві, доповнення звітності про стан соціальної відповідальності аграрних формувань. Врахування цих аспектів у системі організації обліку дозволить формувати повний та точний інформаційний базис для вирішення оперативних і стратегічних завдань агроменеджменту.

Література

1. Сопко В.В. Бухгалтерський облік на підприємстві / В.В. Сопко. — Київ: Техніка, 2006. — 560 с.
2. Організація бухгалтерського обліку: підруч. [для студентів спец. "Облік і аудит вищих навчальних закладів] / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця — [4-є вид., доп. і перер.] — Житомир: ПП "Рута", 2012. — 592 с.
3. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку: історія, теорія, перспективи Гильде Є.К. [наук. вид.] / С.В. Івахненко — Житомир: АСА, 2001. — 416 с.
4. Пархоменко О.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення процесу прийняття рішень в системі науково-технічної інформації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.02.02 "Економіка та управління науково-технічним прогресом" / О.В. Пархоменко. — Київ, 2006. — 24 с.
5. Кірейцев Г.Г. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки: [монографія] / Г.Г. Кірейцев. — Житомир: ЖДТУ, 2007. — 236 с.
6. Волощук Л.О. Аналітичні інструменти управління інноваційним розвитком промислового підприємства: [монографія] / Л.О. Волощук, В.В. Кіранова, С.В. Філіппова. — Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. — 180 с.

7. Хоружий Г.Ф. Моральний вимір економіки: соціальна відповідальність бізнесу та економічна ефективність: [монографія] / Г.Ф. Хоружий. – К.: УБС НБУ, 2009. – 255 с.

8. Чебан Ю.Ю. Соціальні витрати аграрних підприємств: особливості формування, обліку, відображення у фінансовій звітності / Ю.Ю. Чебан // Ефективна економіка. – 2015. - № 3. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4009>

9. Нохріна Л.А. Соціальні технології / Л. А. Нохріна. Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ, 2014. – 106 с.

АННОТАЦИЯ

Крюкова И.А., Стоянова-Коваль С.С. Совершенствование организации учета в бизнес-субъектах аграрного сектора.

Рассмотрены понятия организации учета, как комплексной системы, включающей внутренний порядок ведения бухгалтерского учета, с целью обеспечения пользователей информацией, необходимой для принятия управленческих решений. Предложено усовершенствовать процесс организации учета на предприятиях путем внедрения маркетингового аудита. Обосновано инновационную деятельность организации учетной системы, как совокупность методов аналитической обработки информации разработки внутренних организационных регламентов ведения учета, что способствует созданию надлежащего учетно-информационного обеспечения для потребностей менеджмента.

Ключевые слова: организация учета; функции учета; маркетинговый аудит; социальная ответственность бизнеса; агроформирования.

SUMMARY

Kryukova I.A., Stoyanova-Koval S.S. Improving the organization of accounting in business entities of the agricultural sector.

The notions of the organization of accounting as an integrated system that includes the internal accounting procedure are considered, in order to provide users with the information necessary for making managerial decisions. It is proposed to improve the process of organization of accounting at enterprises by implementing marketing audit. The innovative activity of the organization of the accounting system is justified as a combination of methods for analytical processing of information for the development of internal organizational regulations for record keeping, which facilitates the creation of adequate accounting and information support for management needs.

Keywords: *organization of accounting; accounting functions; marketing audit; social responsibility of business; agrarian formations.*